

Grans esdeveniments i economia urbana: Què poden aprendre unes ciutats olímpiques de les altres?

Gavin Poynter

Col·lecció Lliçons Universitàries | 25

Centre d'Estudis Olímpics
Universitat Autònoma de Barcelona

Aquesta obra ha estat publicada com a part del projecte educatiu del Centre d'Estudis Olímpics (CEO-UAB), *Lliçons universitàries olímpiques*, promogut a través de la Càtedra Internacional d'Olimpisme (CIO-UAB). El projecte té com a objectiu oferir l'accés en línia a textos elaborats per experts internacionals i dirigits a estudiants universitaris i professors que tracten sobre les principals temàtiques relacionades amb els Jocs Olímpics.

Aquesta obra està subjecta a la llicència Reconeixement-No comercial-Sense obres derivades 2.5 Espanya de Creative Commons. Ets lliure de copiar, distribuir i comunicar públicament l'obra, sempre que reconegues l'autor i editor, no sigui utilitzada per a finalitats comercials o generi una obra derivada d'aquesta.

Per citar aquest document, pots usar la referència:

Poynter, Gavin (2012): *Grans esdeveniments i economia urbana: Què poden aprendre unes ciutats olímpiques de les altres?* [article en línia]. Barcelona : Centre d'Estudis Olímpics (UAB). Càtedra Internacional d'Olimpisme (IOC-UAB). [Data de consulta: dd/mm/aa]
<<http://olympicstudies.uab.es/lectures/web/pdf/poynter.pdf>>

- © Del contingut, 2012 Gavin Poynter
- © De l'edició, 2012 Centre d'Estudis Olímpics (CEO-UAB)

Sumari

1. Introducció	1
2. Del dossier de candidatura fins a l'esdeveniment3	5
3. Lliçons de Londres 2012	9
4. Les fronteres del Parc Olímpic	15
5. Conclusió	17
Bibliografia	23

1. Introducció

Les ciutats han mirat d'acollir grans esdeveniments esportius que facin la funció de catalitzadors del desenvolupament i la renovació urbana. En diverses ciutats la transformació urbana va ser accelerada i els conflictes socials es van intensificar. En aquest document es sosté que per resoldre aquests conflictes d'una manera innovadora cal que les ciutats amfitriones es centrin en polítiques públiques destinades a reduir les desigualtats socials. En aquest sentit, les ciutats amfitriones poden aprendre molt les unes de les altres pel que fa als tipus de polítiques que promouen la creació de societats cohesionades enlloc de fragmentades. “Londres 2012” serveix d'exemple pel que fa a la necessitat de:

- Replantejar-se quins són els màxims beneficiaris de la revalorització dels paisatges urbans sorgits de la renovació urbana – inclinar la balança del valor acumulat d'aquells que ja el tenen a aquells que el necessiten;
- Repensar el model econòmic de consum que ha conformat el desenvolupament urbà en moltes ciutats en els darrers temps;
- Adoptar mesures innovadores per tal d'assegurar el compromís de sectors socials desfavorits per tal d'alinejar la “construcció urbana” amb els valors humans de l’ “olimpisme”.

“Els Jocs de Barcelona mereixen ser qualificats d'exceptionals. La seva visió de situar l'esport al centre d'una transformació ambiciosa que va canviar el destí de la ciutat i dels seus ciutadans va ser encertada. Ara la nostra tasca és treure el millor de Barcelona i treballar sobre aquesta base”.

Lord Coe, President del Comitè Organitzador dels Jocs Olímpics i Paralímpics de Londres (LOCOG), Font: 'Barcelona's Regeneration a Beacon for London and Britain', 17 de novembre del 2006, <http://www.azobuild.com/news.asp?newsID=27>

El comentari de Lord Coe en una visita a Barcelona la tardor del 2006, destaca les ambicions que una ciutat amfitriona pot dibuixar a partir d'una experiència anterior, en aquest cas, el que “Londres 2012” ha après de l'experiència olímpica de Barcelona 1992. Els Jocs Olímpics han estat els catalitzadors de la remodelació de les dues ciutats: en el cas de Barcelona, a partir d'una remodelació zonal ambiciosa, i en el de Londres, a partir del seu moviment cap a l'est i també per la remodelació de terrenys abandonats, els orígens dels quals es podrien remuntar al principi de l'era industrial. El desenvolupament reeixit de Barcelona des de 1992 ha aportat un “model” que ciutats com Londres, i més recentment, Rio de Janeiro, han aprofitat per tal de crear les seves pròpies visions del que han de ser tant la regeneració com el desenvolupament urbà.

Els Jocs de l'era moderna es caracteritzen per aquest procés social dual – l'organització de l'espectacle esportiu més gran del món i un compromís amb la “construcció urbana”. En els darrers anys, i arran de l'èxit de Barcelona, les elits polítiques, empresarials i esportives parlen d'aquest èxit en termes de “llegat” , és a dir, l'impacte tant a nivell econòmic, cultural i social que es va generar i que continua desenvolupant-se molt de temps després del final dels Jocs; un impacte, sobre el qual la història de “Londres 2012” informa especialment, que alhora s'ha associat amb la satisfacció de les necessitats de les àrees socialment marginades de la ciutat amfitriona dels Jocs. A Londres, les autoritats tant a

nivell nacional com municipal han insistit en el fet que els Jocs catalitzaran la “transformació social” de Londres Est (DCMS 2008).

Anàlisis convencionals de l'impacte dels Jocs en les ciutats amfitriones sovint miren d'identificar els costos/beneficis derivats de l'esdeveniment i en mesuren l'impacte a més llarg termini en concepte d'infraestructura, feina, habitatge i l'èxit o fracàs dels nous espais urbans que s'han creat. Ras i curt, l'objectiu principal d'aquests estudis és l'estimació dels guanys derivats de la combinació d'inversions públiques i privades tenint en compte els efectes de desplaçament o els costos d'oportunitat en què s'incorre (LERI: 2007). Aquest document desenvolupa una perspectiva diferent dels Jocs i del seu llegat, cosa que aporta, potser, algunes idees alternatives sobre què poden aprendre unes ciutats amfitriones de les altres; una interpretació en aquest sentit pot complementar-ho però també fer aflorar preguntes sobre les mètodes més convencionals d'anàlisi d'impacte.

El document es centra en la dimensió dels Jocs de l'era moderna pel que fa a la construcció urbana. Això no vol dir que minimitzem la importància, sovint magnificència, de l'esdeveniment en qüestió, sinó que més aviat observem que els dos processos socials estan en conflicte, una tensió que s'expressa de diverses maneres¹. Potser, la dimensió principal és la temporal. Una ciutat amfitriona té aproximadament set anys entre l'èxit de la seva candidatura i l'organització de l'esdeveniment. En aquest espai de temps, les seues han d'estar acabades “segons el temps i el pressupost establerts”. No pot haver cap mena de retard en la cerimònia d'inauguració. El curt període preolímpic contrasta amb el llarg espai de temps que dura el llegat – les dècades posteriors per a la ciutat o bé la part/les parts de la ciutat que han estat reconcebudes i reconfigurades. La fase preolímpica es pot

¹ Francesc Muñoz parla d'aquest conflicte en relació als “models urbanístics diferents” que han sorgit durant l'evolució dels Jocs Olímpics des que les ciutats amfitriones de finals del segle XX han situat les viles olímpiques dins el teixit residencial existent a la ciutat”. Vegeu Muñoz F. (1996) ‘Historic Evolution and Urban Planning Typology of Olympic Villages’ in Moragas M, M. Llines and B. Kidd (Eds) ‘Olympic Villages’, Lausanne: UAB p 49.

abordar en un context específic a nivell econòmic i social mentre que les variables sovint modelen el llegat, sobretot en la primera dècada del segle XXI quan les economies, especialment les occidentals, han patit severament la crisi i l'austeritat.² Per tant, la dimensió temporal propicia conflictes, uns conflictes que són inherents al procés de construcció urbana.

L'era actual ha estat testimoni de la urbanització extensiva arreu del món. Les ciutats competeixen per trobar les seves funcions respectives en una divisió del treball cada cop més complexa i global amb la tendència subjacent, sobretot a les ciutats occidentals, de passar d'una ciutat industrial a una ciutat desindustrialitzada i post-industrial. Tal com alguns autors, com Harvey, ens recorden, el paisatge físic d'una ciutat es crea via inversions de capital en edificis, transports i infraestructures adequades a l'època corresponent, si fa no fa; però en el seu moment la infraestructura i l'entorn que s'ha construït ja no s'adeqüen a les necessitats canviants de capital en totes les seves expressions ni a la circulació fluida d'aquest capital arreu del món. Les ciutats emprenedores es troben a la corda fluixa a l'hora de trobar un punt mig entre preservar el valor d'inversions de capital anteriors en forma de construccions ja fetes i destruir aquestes inversions per donar-ne lloc a noves (Harvey 2001: 247). Una proporció creixent de la riquesa social es destina, segons Harvey, al transport i la comunicació, i per tant es redueixen les taxes de benefici que alhora són una condició prèvia per a un futur increment de la riquesa. Mentre que les teories de la localització convencional miren d'identificar les condicions que donen lloc a cicles virtuoses i harmoniosos de creixement econòmic i desenvolupament urbà a la regió, Harvey identifica una dinàmica en l'urbanisme que expressa constantment conflicte i contradicció.

²L'autor ha dividit les ciutats olímpiques en dues categories a nivell econòmic –economies dinàmiques i desenvolupades (Pequín 2008, Rio de Janeiro 2016) i economies no dinàmiques (Londres 2012). Vegeu Poynter G. (2009) 'The Evolution of the Olympic and Paralympic Games 1948-2012' in Poynter G and I. MacRury (eds) (2009) London 2012 and the Re-making of London, Ashgate Publishers.

L'organització d'un gran esdeveniment, especialment de la magnitud d'uns Jocs Olímpics i Paralímpics, accelera immediatament la inversió i també intensifica aquests conflictes. És en aquest context que les ciutats competeixen amb d'altres i alhora n'aprenen. Aquest document es centra en aquest procés d'aprenentatge tot examinant alguns d'aquests conflictes. Aquest procés es divideix en tres seccions: En primer lloc, es posa a debat el potencial per compartir idees i experiències que sorgeixen dels preparatius per l'esdeveniment, uns preparatius que s'emmarquen en els contractes de la ciutat amfitriona i del Comitè Internacional Olímpic (CIO), i àmpliament modelats en el dossier de candidatura i la seva implantació posterior. En segon lloc, fent servir "Londres 2012" com a estudi d'un cas contemporani, en el document s'examinen els processos que intervenen en la "construcció urbana", els reptes que presenta el discurs sobre el llegat i la implantació de les polítiques dissenyades per assolir aquests reptes. La conclusió suggereix com les ciutats amfitriones futures poden resoldre de manera creativa els conflictes inherents a la construcció urbana.

2. Del dossier de candidatura fins a l'esdeveniment³

El CIO és propietari dels Jocs i és qui aporta el marc perquè les ciutats presentin la seva candidatura a organitzar els Jocs d'estiu i d'hivern. La franquícia olímpica passa a la ciutat amfitriona per un període de temps limitat. Es demana al país amfitrió i als ajuntaments que garanteixin el finançament dels Jocs, mentre que els federacions nacionals hi aporten els participants i la ciutat amfitriona crea el Comitè Organitzador dels Jocs Olímpics per tal d'organitzar l'esdeveniment. Aquest comitè normalment està format per diverses "parts implicades", que van des de les administracions (locals, regionals i nacionals) fins a les associacions olímpiques nacionals, passant pel sector privat. En breu, aquestes parts implicades actuen en un context en què, tal com Theodoraki ha descrit, els Jocs com a

esdeveniment i també com a marca progressen durant un cicle de quatre anys que dura el producte. (Theodoraki 2007: 39).

Hi ha molts coneixements que cal compartir entre les ciutats amfitriones pel que fa a la gestió tant de l'etapa preolímpica com de la olímpica. La configuració de les seues olímpiques, la ubicació de la Vila Olímpica i l'harmonia del seu disseny amb la geografia de la ciutat amfitriona influeix de manera significativa en l'hipotètic èxit o fracàs dels Jocs. Les ciutats amfitriones s'han d'ajustar a les exigències del CIO pel que fa als participants de compartir l'experiència de viure en una societat; cal que les instal·lacions, la venda d'entrades, el patrocini, el viatge, la seguretat i molts altres serveis siguin de qualitat màxima. En les darreres edicions dels Jocs, el marc del CIO tendeix a incentivar la concentració de les seues – en un Parc Olímpic (Sydney 2000, Atenes 2004, Londres 2012) – amb l'objectiu d'integrar els esdeveniments relacionats amb els Jocs en un ordre urbà existent a través de la revalorització d'ermes industrials o de terrenys abandonats i/o l'ús d'indrets on s'expandeix la ciutat. Moltes variables intervenen en la decisió de la ubicació final, entre les quals trobem la disponibilitat de sòl i la capacitat actual i prevista de les infraestructures locals, tant físiques (telecomunicacions, transport, medi ambient) com socials (instal·lacions per als visitants, assistència mèdica, seguretat). El més important, tal com Barcelona (1992) va posar de manifest, la integració de les seues olímpiques en el teixit urbà existent necessita que la construcció del gran esdeveniment complementi un enfocament estratègic més ampli del desenvolupament de la ciutat, un enfocament que concebi els Jocs Olímpics com un component més d'un procés continuat d'innovació i renovació urbana.³ Un cop establert el context urbà dels Jocs, la fase preolímpica comporta diverses tasques d'enginyeria, construcció i organització; en el cas d'aquesta darrera, l'experiència d'altres ciutats que han estat amfitriones pot ser molt útil (vegeu l'apèndix 1). Durant la fase preolímpica, sorgeixen diversos aspectes complexos per les

³ Aquest procés ha estat qualificat com un procés que garanteix “un impuls del llegat” en el context de Londres 2012. Vegeu London East Research Institute (LERI) (2007) ‘London 2012, A Lasting Legacy?’, London: London Assembly.

ciutats amfitriones, com els tres dels quals ara parlarem breument, tot avaluant-ne els costos, la gestió i la planificació de l'ús que se'n farà després dels Jocs.

Hi ha una diferència significativa entre els càlculs que figuren en els dossiers de les diferents candidatures i els costos reals, tant directes com indirectes, de l'organització de l'esdeveniment i del manteniment de les instal·lacions (en el cas de Londres 2012 es va calcular un cost de 2,4 mil milions de lliures en el dossier de candidatura, quan el pressupost real va acabar sent de 9,3 mil milions de lliures). El dossier de candidatura s'elabora per tal que la candidatura en qüestió sigui l'escollida per acollir els Jocs, però també mira d'aprofitar l'entusiasme dels ciutadans i el suport de la ciutat i el país amfitrions. Els equips i les habilitats professionals que intervenen en la cursa per obtenir els Jocs són diferents dels que es necessiten per tal de dur a terme la valoració minuciosa dels costos associats amb el desenvolupament i la construcció dels Jocs. La competició, amb l'objectiu de mobilitzar el suport dels ciutadans del país i de tenir assegurat el vistiplau del CIO, tendeix a posar èmfasi en la idea i l'ambició més que no pas el que s'anomena realisme financer, cosa que reforça la tendència de la ciutat guanyadora de patir sobrecostos a l'hora de traslladar la idea a la construcció del gran projecte (Flyvbjerg B, N. Bruzelius and W. Rothengatter, 2003). Aquest problema s'ha debatut àmpliament arreu⁴. Malgrat els esforços del CIO, iniciats el 2003, d'establir un model específic per als Jocs, a més d'introduir un enfocament més rigorós a l'hora d'escrutar els preparatius de la ciutat amfitriona i contenir el faraonisme del projecte,⁵ els ajustos a l'alça dels costos directes i indirectes han continuat sent una característica dels Jocs: Pequín (2008),

⁴ Vegeu, per exemple, Preuss, H. (2004) *The Economics of Staging the Olympics. A Comparison of the Games 1972-2008*. Cheltenham, Edward Elgar ; Cashman, R. (2006) *The Bitter-Sweet Awakening. The Legacy of the Sydney 2000 Olympic Games*. Sydney, Walla Walla Press and LERI (2007) London 2012, 'A Lasting Legacy', London: London Assembly

⁵ Vegeu per exemple l'Informe de la Comissió d'Estudi dels Jocs Olímpics del COI (Chair Richard Pound), Juliol 2003.

Vancouver (2010) i Londres (2012). Per tal de posar-hi remei, sembla ser que les futures ciutats amfitriones hauran de prendre un seguit de mesures, com per exemple minimitzar els costos d'oportunitat, la qual cosa es pot fer lligant els costos indirectes dels Jocs als projectes d'infraestructures en què la ciutat/país amfitrió ja està involucrat, optimitzant el cost dels mètodes d'avaluació ⁶ i establint, d'una manera realista, la proporció d'inversió pública i privada que cal per acollir els Jocs. Les ciutats candidates, entre les quals hi ha Londres 2012, han tendit a calcular a l'alça, especialment, la contribució prevista del sector privat per tal d'afrontar els costos directes i indirectes.

En segon lloc, els conflictes pel que fa a l'organització són inherents a un procés en què un comitè organitzador dels Jocs Olímpics assumeix la responsabilitat principal de l'esdeveniment (normalment, amb una autoritat pública que duu a terme la construcció en detriment seu) mentre que un cop acabats els Jocs, la responsabilitat passa a ser, en els casos de Sydney i Londres, d'una empresa dedicada al llegat, una agència quasi-estatal. La transició de la fase olímpica a la postolímpica, per tant, inclou una transició de les responsabilitats de l'organització, en les quals les autoritats públiques nacionals, municipals i locals han de fer de mitjanceres. En aquest punt, una gestió efectiva implica gestionar les transicions pel que fa a les responsabilitats que es produeixen entre les parts implicades, tan bon punt es defineixin les fases preolímpica, olímpica i postolímpica. Durant aquests períodes, també caldrà consultar directament els sectors socials que rebin d'una manera més directa l'impacte dels Jocs i fer-les partícips dels processos de decisió.⁷

Finalment, la planificació del període preolímpic i la construcció de les seus olímpiques ha d'implicar també el plantejament de la conversió i la utilitat d'aquestes infraestructures en

⁶ Vegeu, per exemple, la classe de referència de Flyvbjerg respecte a l'estimació dels costos financers dels grans projectes. Aquest autor argumenta que es pot minimitzar el risc financer i aportar informació oberta i transparent sobre els costos estimats dels grans projectes, i la manera de fer-ho és avaluar els costos d'un projecte proposat i comparar-los amb una base de dades exhaustiva d'altres projectes similars. Vegeu Flyvbjerg et al (2003) 'Megaprojects and Risk' Cambridge: CUP

⁷ Vegeu megaeventcities.wordpress.com per trobar exemples del debat sobre la implicació ciutadana en la planificació i el disseny del Mundial de futbol del 2014.

el període postolímpic. Tal com revelarà el cas de Londres 2012, els conflictes entre les parts implicades pel que fa a l'equilibri entre les infraestructures permanents i les temporals, l'atenció inadequada als costos de la conversió (el període d'impasse entre la cerimònia de cloenda i el futur accés públic a les principals seus olímpiques i la utilització d'aquestes) i la manca de claredat sobre l'ús de les instal·lacions permanents després dels Jocs, tot plegat incrementa la probabilitat del fracàs de la política pública d'assolir els objectius pel que fa a la gestió del llegat olímpic que les ciutats i països amfitrions es fixen.

3. Lliçons de Londres 2012

..el llegat olímpic ha adquirit un conjunt complex de significats en el transcurs del gran esdeveniment esportiu i l'avaluació de les implicacions d'aquest pel que fa a la regeneració urbana i el desenvolupament econòmic. No s'ha de confondre amb una avaluació "restrictiva" de l'impacte socioeconòmic que es centri principalment en els costos i els beneficis de l'esdeveniment esportiu en si. Es centra tant en l'avaluació directa de la relació ingressos/despeses com en una avaluació més àmplia de la contribució addicional o indirecta al desenvolupament infraestructural, ambiental, cultural, econòmic i social. En aquest sentit, el llegat olímpic 'tangible' i 'intangibile' s'acumula amb el temps. De fet, el període de temps d'avaluació ha de reflectir la complexitat d'aquest procés"...

Font: MacRury I and G. Poynter (2009) 'London's Olympic Legacy, A Thinkpiece Report prepared for OECD and the Department of Communities and Local Government, London: OECD/CLG

D'acord amb aquesta definició "general", el llegat olímpic està íntimament lligat al desenvolupament de l'economia urbana a gran escala. En el cas de Londres 2012, es refereix a l'expansió i la renovació dinàmica de la zona est de la ciutat; una renovació que

es centra en el que es concebia originalment com els cinc districtes olímpics – Hackney, Tower Hamlets, Newham (la seu del principal Parc Olímpic), Waltham Forest i Greenwich⁸. Una anàlisi breu del perfil socioeconòmic dels districtes olímpics (taula 1) afirma que la sub-regió conserva moltes de les característiques generals de marginació social que eren evidents en els segles XIX i XX, quan la zona era l'epicentre de les indústries manufactureres i la zona portuària. En els darrers anys, Londres Est ha aconseguit canvis significatius pel que fa a l'estructura industrial. En les properes dues dècades, la transformació de la regió quedarà fortament associada amb els èxits de Londres 2012, “els Jocs del llegat”. Des del 2005, els successius governs britànics han lligat el llegat dels Jocs a llarg termini a la resolució dels problemes de marginació social que han persistit durant dècades i que s'han exacerbat arran de la desindustrialització dels anys 70 i 80, i la creació de Canary Wharf (el districte financer i de negocis internacional construït a la zona portuària dels anys 80), cosa que ha incrementat les desigualtats entre rics i pobres en la mateixa zona (Hamnett 2003; Poynter and Macrury 2009).

Taula 1: Londres Est al 2011

Població i densitat de població creixents;

Creixement de la població jove, tant en nombres absoluts com relatius;

Població de raça negra i d'altres minories ètniques en augment;

Nivells més alts d'atur;

Nivells relativament baixos de qualificació comparats amb els de la ciutat en general;

Nivells alts de marginació social a la sub-regió;

⁸ A principis del 2011, es va unir un sisè districte olímpic (Barking and Dagenham) als cinc ja existents.

Zones específiques en què les desigualtats socials han incrementat significativament en els darrers anys;

Alts nivells de superpoblació i necessitat de millorar la distribució de l'habitatge;

Nivells relativament alts de delinqüència i de percepció d'inseguretat entre els veïns.

Per tal de desviar les primeres crítiques dels mitjans i de l'opinió pública, especialment aquelles relacionades amb el cost creixent dels Jocs, Londres 2012 ha institucionalitzat i ampliat el concepte de "llegat" mitjançant l'atribució màgica del "bé" (MacAloon 2008; MacRury 2009), però potser no aconseguirà apropiar-se d'aquest "bé" per a la renovació de Londres Est, tal com poden mostrar els conflictes que van sorgir en les primeres fases de la construcció del llegat olímpic. L'origen d'aquests conflictes rau en el desajust entre, d'una banda, els objectius pel que fa a les polítiques socials i les promeses de les administracions local, municipal i central, i de l'altra, el model econòmic pel qual les administracions han apostat per assolir aquests objectius. Sens dubte, els greus problemes econòmics que pateix el Regne Unit i altres governs occidentals ha incrementat les dificultats a l'hora de conciliar les obligacions comercials i financeres a curt termini amb les grans inversions que es necessiten per afrontar els objectius socials del llegat urbanístic de Londres 2012. A continuació parlem breument d'aquests conflictes en relació amb aquests tres exemples – la Vila Olímpica, els plans de futur per al Parc Olímpic i, finalment, ens referirem al projecte de les zones limítrofes amb el Parc Olímpic. Els exemples es centren principalment en el llegat olímpic immobiliari tangible que es catalitzarà a través de "Londres 2012". L'habitatge és reconegut com un exemple d'un conjunt de nombroses promeses i polítiques de llegat que persegueixen les parts implicades en Londres 2012. En aquest cas, es fa servir l'habitatge per tal d'il·lustrar un debat important sobre com una

ciutat olímpica pot assolir uns patrons d'integració o fragmentació del desenvolupament urbà com a resultat d'haver acollit els Jocs.⁹

La Vila Olímpica aportarà un element important del llegat olímpic immobiliari. El pla inicial preveia la creació de 4.000 llars però aquesta xifra es va revisar a la baixa, concretament a 2.800 a causa de la preocupació pel que fa a la densitat del pla. Inicialment, l'Olympic Delivery Authority (ODA) va preveure que hi hauria interès per part del sector privat per desenvolupar aquest projecte, cosa que no es va materialitzar, i el 2009, es va acordar un paquet de finançament en forma de subvencions i préstecs, i la creació de Triathlon Homes (un consorci de dues associacions de l'habitatge i una empresa de disseny) per tal de comprar aproximadament la meitat (1.379) de les llars. La proporció d'habitatges de la Vila Olímpica promoguts per Triathlon es declararà habitatge "accessible", és a dir, la meitat d'aquests habitatges es destinaran al lloguer social i l'altra meitat es posaran a la venda a través d'una varietat d'opcions d'habitatge "accessible".

El 2011, Qatari Holdings and Delancey¹⁰ va signar un contracte per un valor de 557 milions de lliures amb la Olympic Delivery Authority (ODA) per tal de comprar i gestionar

⁹ Cal considerar els èxits assolits per altres ciutats amfitriones en relació a aquesta dicotomia. Aquest autor suggereix que Atlanta (1996), tot i assolir una trajectòria de creixement econòmic, no va assolir el desenvolupament social necessari per superar problemes greus que van sorgir a causa de la decadència de la ciutat, la fugida de blancs i la suburbanització extensiva, mentre que el Parc Olímpic de Sydney, després d'un parèntesi, va assolir la integració de l'àrea de Homebush a l'àmbit urbà. Possiblement, Atenes va assolir una barreja de resultats, d'una banda un Parc Olímpic infrautilitzat però de l'altra una millora de la infraestructura que va servir per modernitzar de manera significativa el transport atenès i millorar la integració urbana mitjançant una millora de la mobilitat. Vegeu: Poynter G and I. Macrury (2009) Olympic Cities; Parts 1 and 2.

¹⁰ La compra d'una part de la Vila Olímpica és una gran inversió impulsada per Qatar Holdings a Londres recentment. Qatar Holdings també ha comprat la seu de Royal Dutch Shell Plc's Shell Centre al voltant de l'estació ferroviària de Waterloo per 300 milions de lliures, els grans magatzems Harrods, la seu de l'ambaixada nord-americana que aviat quedarà lliure a la plaça Grosvenor, el projecte de remodelació del quarter militar de Chelsea, situat en un dels barris més cars de la ciutat, i té també una participació en el gratacel Shard, que esdevindrà l'edifici més alt d'Europa un cop estigui acabat el 2012. Aquesta empresa, juntament amb altres inversors internacionals, ha aprofitat el tipus de canvi baix de la lliura i la bonança continuada del mercat immobiliari de gamma alta de Londres.

la Vila Olímpica. L'empresa qatariana serà la propietària de 1.439 habitatges. El pla actual consisteix a destinar aquestes propietats al lloguer i que aquestes formin part del primer fons d'inversió residencial privat del Regne Unit. El consorci de desenvolupament internacional també ha comprat sis parcel·les adjacents amb capacitat per construir-hi 2.000 habitatges més (ODA 2011). Mentre que aquest nou acord contractual permet al govern recuperar una part significativa de les despeses de la creació de la Vila Olímpica (709 milions de lliures), aquestes despeses continuen sent un last considerable per les arques públiques i encara s'ha de veure si aquest acord serà compatible amb el pla per desenvolupar un barri inclusiu a nivell social. La pressió per crear un barri atractiu per a aquells que estiguin disposats a pagar lloguers substancials al consorci pot començar a modelar la naturalesa de l'habitatge accessible. Per exemple, es prendran mesures per tal d'assegurar que es prioritzi els grups més "desitjables", com els "treballadors clau", a l'hora d'accedir a l'habitatge per sobre dels treballadors amb salaris baixos o els aturats de llarga durada. Un altre maldecap té a veure amb el futur de l'habitatge accessible que pot tornar a formar part del mercat immobiliari, atesos els canvis recents en les polítiques del govern central que limiten les ajudes per a l'habitatge per als individus o famílies que viuen en habitatges privats o públics (habitatges socials)¹¹.

La Olympic Park Legacy Company (OPLC) s'encarrega del Parc Olímpic, que es rebatejarà com a Parc Olímpic Reina Isabel després dels Jocs. La OPLC, una empresa quasi estatal, serà una Mayoral Development Corporation (MDC) a partir de l'1 d'abril del 2012, i per tant passarà d'encarregar-se de les activitats a nivell nacional a fer-ho de les activitats a nivell municipal. L'octubre del 2010, la OPLC va publicar un pla mestre impressionant i revisat per la zona, en què es preveia la construcció de 8.000 habitatges (menys de 10.000, de les quals aproximadament un 30% seran habitatges accessibles) al Parc Olímpic, distribuïts en cinc barris, tot fent èmfasi en l'habitatge familiar amb jardins i amb un

¹¹ Un informe sobre els efectes dels canvis en les ajudes a l'habitatge a Londres suggereix que 82.000 propietaris de tot Londres correran el risc de perdre casa seva a causa d'aquests canvis". Vegeu London Councils (2010) The Impact of Housing Benefit Changes in London, September 2010 disponible a www.londoncouncils.gov.uk/London%20Councils/ImpactofLHAChangesALandlordSurveyFinalReportSept20.pdf

disseny millorat. Aquests nous habitatges s'ubicaran en parcs propers al riu Lea i amb fàcil accés tant a les noves escoles com a les instal·lacions sanitàries. L'èmfasi en la qualitat és benvingut, un disseny de bona qualitat és un factor imprescindible a l'hora d'incentivar la població a viure en aquesta zona, i l'habitatge familiar pot aportar millors oportunitats per les moltes famílies necessitades d'habitatge a Stratford i més enllà. La OPLC també es compromet a assegurar, mitjançant una agenda innovadora, que el llegat immobiliari serà durable, i assignarà una proporció dels habitatges a un Fideïcomís de Propietats Immobiliàries que concedeixi la propietat vitalícia dels terrenys.

A finals de la tardor del 2011, la OPLC planteja també quins seran els usos futurs de les instal·lacions permanents que romandran al Parc Olímpic després dels Jocs i desenvolupa una proposta zonal pel que fa a l'arrendament i la venda dels diferents elements de la zona del Parc Olímpic (Vegeu apèndix 2a i 2b). El pla de venda de l'Estadi Olímpic a un consorci format pel West Ham United (un club de futbol professional) i l'autoritat local, Newham, va quedar arraconat a causa d'impugnacions legals i, com altres seus, sembla que la propietat pública (una combinació de la OPLC i l'Autoritat del Parc Regional de la vall del Lea) d'algunes instal·lacions i contractes de lloguer signats amb contractistes externs procedents dels sectors públic, privat i no lucratiu continuarà en la fase inicial de construcció del llegat olímpic. El clima econòmic global advers ha exercit un impacte clar en el pla urbanístic del Parc Olímpic; la força procedent del desenvolupament d'un pla mestre unitari es pot dissipar. El OPLC té una tasca difícil, que és sostenir la integritat del disseny del Parc Olímpic sencer mentre mira de vendre/llogar parts del Parc per tal de finançar la conversió de l'espai i el desenvolupament futur d'aquest (el pressupost del OPLC és incert més enllà del 2013). La incertesa pel que fa a la inversió pública per a la conversió i el desenvolupament continu del Parc Olímpic pot inclinar la balança del desenvolupament entre obtenir una societat cohesionada i diversa a nivell social o bé una societat fragmentada, mercantilitzada i materialista (vegeu Apèndix 4)

4. Les fronteres del Parc Olímpic

L'entrada al Parc Olímpic és Westfield Stratford City, amb 1,45 mil milions de lliures d'inversió privada. Es tracta d'un centre comercial amb 300 botigues (moltes de disseny), 70 restaurants, un cinema múltiplex i el casino més gran de Londres. Aquest centre comercial, que es va inaugurar el setembre del 2011, es va concebre en el clímax de la fase orientada al consum, de desenvolupament de serveis, el centre comercial va atreure milers de compradors el cap de setmana inaugural i ha creat aproximadament 8.500 llocs de treball (2.000 dels quals estan ocupats per londinencs). Westfield Stratford és el segon centre comercial de grans dimensions que Westfield, una empresa australiana de comerç minorista i un dels patrocinadors dels Jocs Olímpics de Londres 2012, obre a la capital britànica.

La construcció d'aquest centre comercial ha anat acompanyada de reformes urbanístiques al centre de la ciutat, a Stratford, al llarg del carrer principal, adjacent al Parc Olímpic. A Stratford, ha sorgit un nou barri amb 3.000 habitatges construïts i 5.000 més per construir, incloent-hi el 'Spirit of Stratford', un edifici residencial de 43 plantes, un dels més alts del Regne Unit. La història del 'Spirit of Stratford' és alligadora: un "especulador local" va adquirir el terreny el 2007 per 27 milions de lliures i més tard el va revendre al Genesis Housing Group per 47 milions de lliures, "un import excessiu per a una associació de l'habitatge" (Wainwright 2011). Alhora, el grup immobiliari va contractar un bufet d'arquitectes per tal de construir la instal·lació de majors dimensions dins els límits de la legislació prevista. La torre de 43 plantes es va dissenyar i, després d'una injecció econòmica de 40 milions de lliures en concepte d'inversió pública per part de la Homes and Community Agency del govern britànic per tal d'evitar la fallida de l'associació de l'habitatge, es va construir l'edifici. Juntament amb la majoria de les altres instal·lacions que es troben al llarg del carrer principal de Stratford, la torre ofereix una capacitat

d'allotjament elevada en poc espai i conté diversos projectes descrits, segons una revista de disseny, com un conjunt de:

“Edificis introspectius particularment miserables, enclavamentstancats, habitualment amb un o dos pisos amb dormitori situats en una de les parts més pobres de Londres, sense una visió global de les conseqüències (Wainwright 2011).

Des del moment en què aquests projectes han esdevingut una realitat, els vells residents dels habitatges consolidats però decadents, com a Carpenter's Park, situat al marge sud del Parc Olímpic, estan sent traslladats a un altre indret del districte mentre duri la remodelació dels habitatges.

Els crítics amb el projecte al·leguen que els constructors dels límits del Parc Olímpic de Stratford estan ocupats en la construcció d'illes d'aburgesament ¹², dissenyades en gran part al “buy-to-let”, dirigit més aviat a professionals joves i inversors estrangers que no pas als veïns del barri, més necessitats. Mentrestant, el centre comercial genera llocs de feina molt necessaris a la zona (dóna feina a aproximadament 200 aturats de llarga durada), i reproduïx així un model conegut de contractació laboral a la capital del Regne Unit. Les feines a Londres es divideixen entre, d'una banda, les feines altament qualificades i d'ingressos alts, i de l'altra, les feines flexibles i d'ingressos baixos. El sector del comerç minorista reforça aquesta tendència, aportant sobretot les darreres formes de treball. El gran centre comercial aporta llocs de feina molt necessaris a la zona però tanmateix

¹² El 1964, la sociòloga Ruth Glass va fer servir el terme *aburgesament*, per tal de descriure les reformes que van tenir lloc a Londres a finals dels anys 50 i a principis dels 60 que implicaven la “rehabilitació d'habitatges vells, transformació de la tinença (del lloguer a la compra), l'increment del preu de l'habitatge i el desplaçament de la classe treballadora per part de les classes mitjanes emergents” (Lees, Slater i Wyly 2008: 5). El concepte ha evolucionat a mesura que els sociòlegs urbans han investigat els efectes i les respostes més amplis a la desindustrialització de les ciutats occidentals en les dècades posteriors al naixement del terme. Smith (1986), per exemple, va estendre el concepte més enllà de l'habitatge i el va incorporar a la remodelació de les ciutats occidentals postindustrials, convertides en centres de lleure, turisme, conferències, esdeveniments, restaurants i comerç minorista; en resum, Smith va incorporar molts dels atributs de la ciutat de finals del segle XX orientada als serveis i al consum. (Lees, Slater i Wyly 2008: 5).

existeix el risc de reproduir els patrons existents de desigualtat laboral, la qual cosa reforçaria la polarització que caracteritza el mercat laboral de la ciutat.

En resum, els conflictes socials que sorgeixen a causa de la remodelació extensiva del Parc Olímpic i el seu entorn estan començant a aparèixer clarament. En l'àmbit del Parc Olímpic, l'OPLC mira d'assolir un equilibri entre el desenvolupament social i el comercial per tal d'assegurar alguns beneficis reals per a la població local. Això implica treballar amb limitacions financeres estrictament definides, i el resultat depèn de la capacitat d'impulsar la inversió pública i privada que cal per assolir la cohesió social i alhora pal·liar els efectes adversos de les polítiques socials actuals del govern, sobretot pel que fa a l'habitatge. Una idea menys matisada de l'urbanisme sorgeix en els límits del Parc Olímpic, un paisatge urbà que pot assolir una mena de regeneració que més aviat reforça que no pas redueix els patrons establerts des de fa molt de temps pel que fa a les desigualtats socials a Londres Est. Una combinació de tendències recessives continuades pel que fa a la macroeconomia, la capacitat limitada dels legisladors a l'hora de redissenyar el programa urbanístic dels Jocs Olímpics per tal d'allunyar-se del model immobiliari especulatiu i dirigit al consum i la implantació continuada de les polítiques socials del govern central durant els propers dos anys estan generant pressions que poden convertir el llegat olímpic de Londres en un model urbanístic que emula allò que Graham i Marvin qualificat d' "urbanisme fragmentat" (Graham i Marvin 2001).

5. Conclusió

Diverses ciutats han anunciat la seva intenció d'optar a acollir els propers Jocs Olímpics d'estiu i d'hivern; sembla poc probable que la conjuntura econòmica actual faci disminuir la naturalesa faraònica de l'esdeveniment o l'atractiu que suposa per les ciutats organitzar

els Jocs Olímpics i Paralímpics. Les ciutats, arreu del món, també poden fer front als durs reptes que presenta un procés urbanístic continuat que, de manera inevitable, exercirà una pressió considerable sobre la infraestructura i el teixit urbà. El conflicte social inherent a l'urbanisme s'intensificarà. Les ciutats miraran de salvaguardar el patrimoni exclusiu de la seva cultura i la seva història mentre que alhora miraran de gestionar la influència homogeneïtzadora de la globalització. És en aquest context que els amfitrions de futurs grans esdeveniments han d'aprendre els uns dels altres.

El 2008, el CIO, seguint una proposta que Grècia va presentar el 2002, va establir un fòrum en què es reunissin anualment amfitrions de Jocs passats i aspirants a ser-ho de Jocs futurs per tal de compartir coneixements entre les ciutats olímpiques.

La Unió Mundial de les Ciutats Olímpiques s'ha produït en quatre ocasions, dues d'elles a Lausana (2008,2009), una a Pequín (2010) i una altra a Rio de Janeiro (2011). Els debats que han tingut lloc en aquesta reunió estan àmpliament documentats¹³ i es publiquen les lliçons que sorgeixen a partir de cada experiència olímpica¹⁴. En aquestes conferències s'han tractat diversos temes com el medi ambient, la joventut, el voluntariat, el transport i l'educació— llegat tant material com immaterial. Aquests debats aporten idees útils però normalment posen l'accent en les fites positives de les ciutats amfitriones més que no pas dirigint directament els conflictes inherents al paper de ciutat amfitriona. Com a conseqüència d'aquest fet, els debats contenen un cert aire de “manca de realisme”, cosa que ocasionalment fa notar tan sols un orador convidat, com pot ser el professor Hiller, que mentre parlava de “desenvolupar una estratègia urbanística”, va al·legar que “mancava un nexa” entre la preparació i la planificació els Jocs Olímpics els darrers anys, i també que les ciutats amfitriones han de:

¹³ Vegeu <http://www.olympiccities.org./News/>

¹⁴ Moltes d'aquestes proves es deriven de l'Estudi sobre l'Impacte dels Jocs Olímpics, inaugurat a Pequín 2008.

‘..centrar-se més en el llegat immaterial i no només en el llegat material, és a dir, centrar-se més en la gent i no només en els edificis i la infraestructura”. Hiller H. ‘Creating a Long Term Urban Strategy’ Cimera Mundial de les ciutats olímpiques, Cimera de Lausana 2010, Pequín, 15-17 d’octubre; informe post-olímpic p. 28.

En aquest document s’ha mirat de posar en relleu aquell nexa que mancava. S’hi ha al·legat que centrar-se en la “gent” requereix un reconeixement dels conflictes inherents a l’hora d’establir un nexa entre l’urbanisme i el gran esdeveniment i que aquests conflictes no es poden resoldre satisfactòriament sense avaluar ni repensar amb sentit crític el “model” econòmic que ha conformat la planificació de, per exemple, Londres 2012, sobretot aquells projectes que tenen lloc en els límits del Parc Olímpic. L’enfocament econòmic orientat als serveis i al consum del llegat tendeix a accentuar més que no pas redreçar les desigualtats socials que avui dia predominen en moltes ciutats del món. En resum, és possible assolir un llegat de renovació urbana que exacerbi més que no pas redueixi els patrons complexos de desigualtat social en la ciutat amfitriona; assolint, en altres paraules, els resultats oposats a aquells que les ciutats amfitriones, com Londres 2012, estan compromeses a assolir-.

Replantejar l’urbanisme per tal de reduir les desigualtats socials és una tasca difícil i complexa. D’entrada, cal reconèixer que la inversió pública a què s’han compromès les ciutats amfitriones i els països corresponents es converteix amb el pas del temps en una revalorització dels terrenys i dels habitatges que sorgeix a partir de les millores en la infraestructura de la ciutat, de manera que cal orientar-ne una part (significativa) en benefici col·lectiu, especialment per als col·lectius socials desfavorits. Les maneres específiques de dur-ho a terme varien en funció dels marcs socials i legals que regeixen les ciutats amfitriones però el compromís de Londres de transferir un dels projectes zonals del Parc Olímpic a un consorci de terrenys de propietat veïnal amb la intenció de facilitar la propietat col·lectiva dels terrenys destinats a la construcció d’habitatges amb la garantia que els veïns amb ingressos baixos en siguin propietaris és un exemple petit, però positiu.

En segon lloc, els plans econòmics orientats als serveis, sovint dissenyats per millorar els sectors financers i de negocis, fer augmentar el valor dels terrenys residencials i dels habitatges, incentivar el turisme i aportar altres atractius per als visitants, com ara centres comercials, han tendit a ser un tret característic dels programes de regeneració urbana que han adoptat les ciutats occidentals durant les darreres dècades¹⁵. Aquests “catalitzadors” aparents del desenvolupament econòmic reforcen els desequilibris en les economies locals i nacionals i fan créixer les desigualtats socials (reforçant així la polarització de les feines segons la seva qualificació). Les ciutats que tenen plans de futur pel que fa a l'organització de grans esdeveniments necessiten utilitzar-los per tal de catalitzar noves vies de desenvolupament industrial; fent servir inversió tant pública com privada en els Jocs per tal de manifestar la capacitat de desenvolupar noves indústries, noves feines i qualificacions intermèdies (artesà) i professionals i noves tecnologies (productives, mediambientals i d'enginyeria). D'aquesta manera, la inversió privada no només està dirigida a la millora de la marca sinó que també a finalitats que tenen més a veure amb la transformació social, com ho poden demostrar la inversió de Siemens i l'objectiu de construir una “ciutat de la tecnologia” a Londres adjacent al centre de mitjans de comunicació olímpics.¹⁶

En tercer lloc, els estudis longitudinals de l'experiència d'una ciutat després d'acollir els Jocs posen de manifest que la influència que exerceixen les parts implicades varia durant

¹⁵ L'origen d'aquest model el trobem als EUA. Vegeu Poynter G (2006) 'From Beijing to Bow Bells' (London:LERI) reimprès com 'Regeneracao Urbana e Legado Olimpico de Londres 2012' in Da Costa L, D. Correa, E.Rizzuti, R. Villano and A. Miragaya, (2008) Legados De Megaeventos Esportivos, Brasilia: Ministerio do Esporte pp 121-152.

¹⁶ La proposta de “ciutat de la tecnologia” incorpora el centre de mitjans de comunicació olímpics i està dissenyada per acollir-hi el desenvolupament recent d'un sector empresarial d' “alta tecnologia” situat als indrets comercials més barats al marge est de la ciutat. Vegeu de Miranda A. (2012) 'The Real Economy and the Regeneration of East London' in Poynter G, A. Calcutt and I. MacRury London after Recession, Ashgate Publishers (disponible a partir de la primavera 2012). Siemens construirà una nova instal·lació a Londres Est dissenyada per exhibir-hi les seves activitats de recerca i producció. Encara no és clara quina serà la funció exacta, però aquesta instal·lació té l'oportunitat d'implicar-se en els tipus de recerca i desenvolupament innovadors pels quals el sector electrònic de Londres Est va adquirir prestigi. (Vegeu de Miranda, *ibid*).

el període sencer del projecte, des del període preolímpic fins al període postolímpic passant pel període de celebració dels Jocs. Així doncs, el marc de govern no està fixat. És un procés susceptible de rebre pressions socials, polítiques i culturals externes que sorgeixen durant el període sencer del projecte de regeneració urbanística. Perquè el disseny i el desenvolupament de les seues olímpiques en el període preolímpic impliquin un plantejament reeixit de la conversió i utilitat d'aquestes en el període postolímpic, les estructures de govern han de garantir transicions efectives pel que fa a les responsabilitats organitzatives des de la fase preolímpica fins a la fase olímpica i la postolímpica.

Hi ha una tendència a un control dels governs estatals a causa del fet que són els ajuntaments i els governs estatals els qui han de garantir el finançament dels Jocs. Aquesta tendència només es pot mitigar si es creen espais per a la participació de la ciutadania i dels representants democràtics de la ciutat durant el període del procés de govern. Un experiment brasiler amb la participació ciutadana en el disseny urbà, en el marc de la preparació del Mundial 2014, aporta un exemple interessant d'una proposta innovadora de consulta i participació ciutadana mentre que un arquitecte brasiler, el professor Bruno Padovano, ha alertat de les conseqüències que podria tenir per al seu país prescindir d'aquesta mena de propostes.¹⁷

¹⁷ Vegeu Kunze A., J. Halatsch, C. Vanegas, M. Jacobi, B. Turkienicz and G. Schmidt 'A Conceptual Participatory Design Framework for Urban Planning <http://www.scribd.com/doc/65779099/A-Conceptual-Participatory-Design-Framework-for-Urban-Planning> un article del professor Bruno Padovano en què fa una crida a un major compromís de la societat en el procés de planificació de Rio 2016. Tal com assenyala en la conclusió, "tan bon punt el procés de construcció de la nova infraestructura urbana de Rio va començar, l'arquitecta i urbanista brasilera Raquel Rolnik, que actualment és la relatora especial de l'ONU sobre el dret a un habitatge digne, es va queixar públicament que els ciutadans estaven sent desplaçats per les obres, sense cap mena de compensació ni oferta de solucions alternatives pel que fa a l'habitatge per a les famílies implicades, la qual cosa suposa un dany gran per a aquesta població amb ingressos baixos. Això vol dir que si no s'adopta un procés democràtic i participatiu a tots els nivells de promoció i organització dels grans esdeveniments esportius, aquestes contradiccions anul·laran inevitablement el llegat positiu del moviment olímpic, atès que és una situació contrària als seus objectius institucionals".
Vegeu Padovano B (2011) 'The Organising of Sport Mega events in Brazil, opening the black box' <http://megaeventcities.files.wordpress.com/2011/04/the-legacy-of-sport-megaevents-in-brazil-padovano.pdf>

Acollir un gran esdeveniment pot permetre a una ciutat redefinir el seu “nucli” i establir la futura trajectòria espacial –en el cas de Londres, el moviment vers la zona est de la ciutat. És discutible si l'experiència de Barcelona (1992) va iniciar una nova onada d'investigació i debat sobre les ciutats, com també sobre l'aparició de la candidatura en un període de declivi (industrial), sobretot a la zona oest, i el moviment vers noves formes urbanes. Aquest “procés d'aprenentatge” és un repte per als legisladors, investigadors i veïns, i dóna lloc a un gran potencial per a estudis comparatius útils a nivell social sobre temes com la planificació, el govern, el medi ambient i les polítiques socials (salut, ocupació, habitatge, discapacitats); una investigació que reconegui el context històric i cultural específic de la ciutat mentre es resolen qüestions més àmplies relacionades amb les desigualtats socials, que tenen rellevància i transcendència a nivell mundial. En aquest document es sosté que en una recerca d'aquest tipus cal reconèixer d'entrada que acollir el gran esdeveniment accelera simultàniament els canvis urbanístics i aguditza els conflictes socials.

Aquests conflictes només es poden resoldre de manera imaginativa si s'associen amb les intervencions públiques dissenyades per reduir les desigualtats socials que han sorgit en les cada cop més cosmopolites grans urbs del món. És la manera d'assolir una societat cohesionada i no pas fragmentada. El replantejament sobre qui seran els beneficiaris principals de la revalorització dels paisatges urbans que sorgeix de la renovació urbana (és a dir, que el benefici del valor acumulat dels nous projectes passi d'estar en mans dels que ja el tenen als que el necessiten); el replantejament del model econòmic que ha conformat la regeneració i el desenvolupament urbanístics de les ciutats darrerament i l'adopció de camins nous, innovadors per tal d'assegurar la participació dels ciutadans socialment desfavorits són essencials per alinear l'urbanisme i els valors humans de l'Olimpisme.

6. Bibliografia

Brunet F (2009) The Economy of the Barcelona Olympic Games in (eds) Poynter G. & I. MacRury. Olympic Cities: 2012 and the Remaking of London, London: Ashgate Publishers. Pp: 97-109.

Cashman, R. (2006), The Bitter-Sweet Awakening: The Legacy of the Sydney 2000 Olympic Games (Sydney: Walla Walla Press).

Department of Culture Media and Sport (2008) ' Before, during and after the games – making the most of the London 2012 Games', <http://www.culture.gov.uk/image/publications/2012legacyactionplan.pdf>

Graham S. and S. Marvin (2001) Splintering Urbanism: Networked Infrastructures, Technological Mobilities, and the Urban Condition, London: Taylor and Francis.

Hamnett C. (2003) Unequal City, London in the Global Arena, London: Routledge.

Harvey D (2001) Spaces of Capital, Edinburgh: Edinburgh University Press.

Lees L, Slater, T and E. Wyly (2008) Gentrification, London: Routledge.

London East Research Institute (2007) 'A Lasting Legacy?' London: London Assembly/LERI.

London Organising Committee of the Olympic Games (2007) Toward a One Planet 2012, <http://www.london2012.com/documents/locog-publications/london-2012-sustainability-plan.pdf>

MacAloon, J. . 'Legacy' as Managerial/Magical Discourse in Contemporary Olympic Affairs. International Journal of the History of Sport December 2008(14):2060 -2071, 2008.

MacRury I. (2009) 'Branding the Games: Commercialism and the Olympic City', in (eds) G.Poynter & I.MacRury. Olympic Cities: 2012 and the Remaking of London (eds) London: Ashgate Publishers. Pp: 43-72

MacRury I and G. Poynter (2009) 'London's Olympic Legacy, A Thinkpiece Report prepared for OECD and the Department of Communities and Local Government, London: OECD/CLG

Moragas, M. de, Kennett, C. and Puig, N. (2003), The Legacy of the Olympic Games 1984–2000, IOC: Lausanne.

Moragas M, M. Llines, B. Kidd (1996) Olympic Villages, IOC: Lausanne

Nello, O. (1997) The Olympic Village of Barcelona '92, in De Moragas, M., Llines, M. And Kidd, B. (eds) (1997) Olympic Villages: Hundred Years of Urban Planning and Shared Experiences, Lausanne: Olympic Museum, International Olympic Committee, pp. 91-96.

Olympic Delivery Authority (2011) 'Olympic investor announced with plans for a new neighbourhood for London', London2012: ODA press release, Friday 12th August, 2011.

Poynter G. (2009) 'London 2012 and the Reshaping of East London' in Imrie R., L.Lees and M.Raco (eds) (2009) Regenerating London, London: Routledge pp132-151.

Poynter G and I. MacRury eds (2009) Olympic Cities and the Remaking of London, London: Ashgate

Poynter, G (2006) 'From Beijing to Bow Bells': Working Papers in Urban Studies. London East Research Institute.

Preuss H. (2004) The Economics of Staging the Olympics: A Comparison of the Games 1972-2008. UK & US: Edward Elgar.

Smith N (1986) 'Gentification, the frontier and restructuring urban space' in Smith N. and P. Williams (eds) Gentrification of the City, London: Allen and Unwin p 15-34.

Theodoraki E. (2007) 'Olympic Event Organisation', Oxford: Elsevier

Wainwright O. (2011) Stratford High Street, bdonline.co.uk., 21 September, 2011
<http://www.bdonline.co.uk/buildings/stratfordhighstreet>; accessed September 30, 2011.

Apèndix 1: Compartint coneixements: esquema:

(adaptació de: Jean-Loup Chappelet (Ed) (2005) 'From initial idea to success'– A Guide to Bidding for Sports Events for Politicians and Administrators' Interreg: Sentedalps Consortium, <http://www.sentedalps.org/imgUsrc/10102005120718pm.pdf>.)

El període de candidatura	L'esdeveniment
La Visió El Pla urbanístic ampliat Suport públic	El Pla Urbanístic Disseny/ubicació de les instal·lacions Transport Equips de suport
Suport del Comitè Olímpic Nacional/Ajuntament Estructura del comitè de candidatura Marc legal	Gestió Abans (COJO/Delivery Authority) Durant (COJO) Després (autoritats de patrimoni)
Pressupost de la candidatura Pressupost dels Jocs Ingressos/despeses aproximats	Costos Directes Relacionats amb els Jocs
Les seus olímpiques: Seus Temporals/permanents Vila Olímpica Centre de mitjans Infraestructures	Costos Indirectes Infraestructura
Allotjament: Participants Equips de suport Família olímpica Visitants	L'esdeveniment Venda d'entrades Voluntariat Olimpíada cultural Cerimònia d'inauguració
Transport Aeri, ferroviari, per carretera En/des de la ciutat	Patrocini/màrqueting
Condicions generals: Medi ambient	Seguretat

Apèndix 2a: Després dels Jocs (font: OPLC):

Apèndix 2b : Parc de la Reina Isabel (2030):

Apèndix 3

Seu	Ús	Cost de construcció	Tipus de propietat
Estadi Olímpic	Grans campionats internacionals de futbol de clubs, altres esdeveniments esportius, concerts, visites guiades i esdeveniments artístics	486 milions de lliures	Pública. Llogat al principal arrendatari
Centre aquàtic	El centre estarà obert al públic i a les escoles locals. A nivell nacional i internacional, la capacitat i la oferta del recinte facilitaran a les seues satisfer les necessitats pròpies de grans esdeveniments tan nacionals com europeus. Triathlon England i British Swimming planegen utilitzar la instal·lació de manera regular, i en aquest sentit s'estan considerant diversos esdeveniments.	269 milions de lliures	Pública. Arrendat als gestors del llegat.
Pavelló multiusos	El Pavelló multiusos acollirà diversos esports de pista coberta com el bàsquet, l'handbol, el bàdminton, el netbol i el vòlei. Un disseny flexible en garanteix l'ús per a entrenaments d'alt nivell I per a l'ús dels	86 milions de lliures	Pública. Llogada als operadors

	veïns. El pavelló serà una de les primeres instal·lacions obertes al públic després dels Jocs.		
Centre de Mitjans de Comunicació	Els centres de premsa i televisió oferiran 91.000 metres quadrats d'espai comercial. Els edificis han estat dissenyats per tal de garantir-ne la flexibilitat per a tota mena d'usos i maximitzar el seu potencial després dels Jocs.	301 milions de lliures	Pública. S'ha mostrat interès pel que fa a usos futurs
VeloPark (Velòdrom de Londres)	Després dels Jocs, continuarà essent un velòdrom amb capacitat per a 6.000 persones. Serà utilitzat per atletes d'alt nivell que s'entrenaran al costat de les comunitats locals i regionals.	93 milions de lliures	La propietat i la gestió del VeloPark correrà a càrrec de l'Autoritat del Parc regional de Lee Valley.
Estudi 3 Mills	L'estudi 3 Mills és l'estudi de cinema i televisió més gran de Londres, situat en una illa de 20 acres del districte londinenc de Newham, prop del Parc Olímpic.	33 milions de lliures* compra obligatòria (la LDA n'ha realitzat una per valor de £750 milions) (*aproximadament)	Propietat de l'OPLC. La Legacy Company es compromet a donar suport a la indústria creativa i mediàtica de Londres Est.
Complex Esportiu Eton Manor	El Complex Esportiu Eton Manor es dividirà en dues seus diferents després dels Jocs.	109 milions de lliures	La propietat i la gestió d'aquests complexos correrà a càrrec de l'Autoritat del Parc regional de Lee Valley.
El Gran Jardí	Entrada a l'àrea del Parc Olímpic durant	28 milions de lliures	Pública – no s'especifica

Britànic	els Jocs.		
Vila Olímpica	Propietat de l'ODA	709 milions de lliures	Mixta: Pública (RSL) i empreses inversores privades internacionals: Triathlon Homes(1379 llars assequibles Delancey/Qatari 1,439 llars and altres parcel·les (per valor de 557 milions de lliures).

Apèndix 4:

Escenaris: Fragmentació de l'urbanisme i del Parc Olímpic

Les cinc promeses del Govern:	Escenari 1: "L'impuls de la transformació"	Escenari 2: "Regeneració constant"	Escenari 3: "La inèrcia de la transformació"
Fer del Parc Olímpic un projecte de vida sostenible	<p>Crear un parc olímpic concebut com un espai verd obert, accessible i amb una concepció parcialment definida del bé públic a nivell local, que serà retornat parcialment o totalment a les administracions londinenques –sense la pressió d'haver de maximitzar la rendibilitat de la inversió el més aviat possible. La creació de centres d'excel·lència que desenvolupin i difonguin tecnologia i educació mediambientals via oferta de lleure i noves empreses locals concentrades al voltant del parc.</p>	<p>Crear un parc olímpic amb l'objectiu de reconciliar el "bé públic" i la recuperació a curt termini de la inversió pública. Això dona com a resultat un projecte "híbrid", en què es creen àrees d'utilitat pública al costat d'àrees d'accés restringit a finalitats comercials.</p> <p>Tot i que aquestes àrees poden funcionar de manera separada, en realitat constitueixen un "tot".</p>	<p>Fragmentar el parc en un intent màxim de recuperar la inversió olímpica a curt termini, en funció dels costos. El risc és que el caràcter exclusiu d'aquests habitatges i també de les instal·lacions de lleure desintegri el parc, i és que els veïns de Londres Est en són la pedra angular—la qual cosa provocaria i repetiria un paisatge fragmentat (Graham & Marvin, 2001), que es faria evident en relació a altres projectes de regeneració de Londres Est a gran escala.</p>
Fer del Regne Unit	Una inversió pública continuada en un	Una inversió pública	Invertir en els espectacles olímpics i destacar-ne

<p>un país de primer ordre a nivell esportiu en termes d'èxit en l'alta competició, participació massiva i esport escolar</p>	<p>esport i activitats de lleure accessibles (com les "sessions gratuïtes de natació"). Una inversió en esport escolar, beques esportives per a atletes amb talent, a més d'iniciatives a nivell local, que sigui adequada a les necessitats d'una població específica i complexa.</p>	<p>combinada amb la gestió comercial de les instal·lacions (de caràcter permanent) esportives i de lleure que assoleixi la combinació d'accessibilitat per als veïns, dotació per als esports d'elit i "nous" programes basats en iniciatives locals restringides.</p>	<p>l'èxit de les elits en detriment de l'assistència pràctica continuada a les iniciatives de base pel que fa a l'esport escolar, activitats de lleure i educació esportiva. Una delegació de formació i suport als patrocinadors i als centres de formació privats.</p>
<p>Transformar el cor de Londres Est</p>	<p>Un compromís directe per uns projectes d'habitatge accessible adequats a les necessitats de la societat local, inversió en iniciatives de formació local i creació de llocs de feina. Una visió de la regeneració que sigui veritablement sensible a les necessitats dels habitants actuals de la zona olímpica—i als seus descendents.</p>	<p>Barrejar habitatge accessible i de luxe; l'habitatge accessible es centraria en satisfer les necessitats locals (famílies) però en un Parc Olímpic "desglossat" en components públics i privats; crear feina i formació limitada a sectors específics com els minoristes i possiblement el sector de la</p>	<p>Un mercat dirigit principalment a un conjunt de projectes amb finalitats comercials que prioritzin l'habitatge car i el comerç minorista lucratiu/zones de lleure, gran combinació dels estímuls econòmics de Stratford i Cross Rail. El principi rector ha de ser l'ús beneficiós però exclusiu de l'espai i de les noves oportunitats. Regenerar els llocs, no la gent.</p>

		petita empresa.	
Inspirar una nova generació de joves que participi en tasques de voluntariat a nivell local i en activitats tant físiques com culturals.	<p>Innovació en els programes d'educació i formació de manera que complementin i continuïn els estímuls que aporten els programes oficials de voluntariat dels Jocs.</p> <p>Suport a les iniciatives de voluntariat continuades i ampliades a partir del 2012 i exportació d'experiència en el voluntariat cap a altres regions/esdeveniments.</p> <p>Desenvolupament del mètode educatiu/formatiu basat en un estil Egan per un desenvolupament social sostenible.</p> <p>Un primer voluntariat lligat a temes de sostenibilitat social.</p>	Un cop finalitzat l'esdeveniment, el voluntariat es durà a terme sobretot en els sectors públic i de voluntariat via esquemes limitats; el suport/entusiasme postolímpic envers les iniciatives que tenen la finalitat d'augmentar el compromís cívic i que han estat impulsades pels emprenedors atrets pel Parc Olímpic.	Un sistema de voluntariat estrictament regulat que es centri només en qüestions olímpiques sense el suport suficient (abans i després dels Jocs) per tal d'assegurar que la força del voluntariat no es dilueixi.
Demostrar que el Regne Unit és un	Indicis reeixits d'un llegat emergent alhora que es comparteix i	Desenvolupar un ús mixt del llegat amb l'objectiu de	Invertir en una marca tradicional i engegar una campanya de màrqueting

<p>lloc creatiu, incluiu i acollidor per viure-hi, visitar-lo i fer-hi negocis (Departament de Mitjans Culturals i Esport (DCMS), 2007</p>	<p>s'aprova (via turisme emergent i connectivitat de la xarxa/compartir know-how i esdeveniments futurs) la visió innovadora, fascinant i distintiva d'un Londres Est reconfigurat o en procés de reconfiguració en un marc global.</p>	<p>mobilitzar supòsits passats/existents sobre el desenvolupament dels negocis a Londres (finances/negocis /serveis públics), en detriment d'aportar un "exemple" d'una visió "nova" que tingui com a finalitat una major diversitat econòmica i empresarial.</p>	<p>que prometi (via incentius comercials a les empreses) factors de situació millorats i específics i que tingui com a objectiu principal les grans empreses que pertanyen a sectors com el financer. Els Jocs Olímpics provoquen tan sols una extensió de la remodelació comercial a l'estil de Canary Wharf.</p>
--	---	---	--

Grans esdeveniments i economia urbana: Què poden aprendre unes ciutats olímpiques de les altres?

Les ciutats han mirat d'acollir grans esdeveniments esportius que facin la funció de catalitzadors del desenvolupament i la renovació urbana. En diverses ciutats la transformació urbana va ser accelerada i els conflictes socials es van intensificar. En aquest document es sosté que per resoldre aquests conflictes d'una manera innovadora cal que les ciutats amfitriones es centrin en polítiques públiques destinades a reduir les desigualtats socials. En aquest sentit, les ciutats amfitriones poden aprendre molt les unes de les altres pel que fa als tipus de polítiques que promouen la creació de societats cohesionades enlloc de fragmentades. "Londres 2012" serveix d'exemple pel que fa a la necessitat de: replantejar-se quins són els màxims beneficiaris de la revalorització dels paisatges urbans sorgits de la renovació urbana – inclinar la balança del valor acumulat d'aquells que ja el tenen a aquells que el necessiten; repensar el model econòmic de consum que ha conformat el desenvolupament urbà en moltes ciutats en els darrers temps; adoptar mesures innovadores per tal d'assegurar el compromís de sectors socials desfavorits per tal d'alinejar la "construcció urbana" amb els valors humans de l'olimpisme.

Gavin Poynter
University of East London

Centre d'Estudis Olímpics
Universitat Autònoma de Barcelona

Edifici N. 1a. planta
08193 Bellaterra (Barcelona)
Espanya

Phone +34 93 581 1992
Fax +34 93 581 2139

<http://ceo.uab.cat>
ceoie@uab.cat